

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Martini Chemnitii, Doctoris Theologi celeberrimi, Harmonia Quatuor Evangelistarum

Quam ab Eodem feliciter inchoatam ... D. Polycarpus Lyserus, et D.
Johannes Gerhardus, ... Is quidem continuavit, Hic perfecit ; Opus
Eruditionis Stupendæ, Orthodoxorum consensu approbatum, idemque tot
Eruditorum desideriis adhuc expetitur

**Chemnitz, Martin
Leyser, Polycarp
Gerhard, Johann**

Hamburgi, MDCCIII

VD18 90617681

Caput LXX. Continens Historiam Qvomodo Jesus Secunda Vice Venerit In
Patriam Nazaretham. Matth. 13. v. 54. & Marc. 6. v. 1.

urn:nbn:de:gbv:45:1-18203

CAPUT LXX.

CONTINENS HISTORIAM QUOMODO JESUS SECUNDA VICE VENERIT IN PATRIAM NAZARETHAM.

Matth. 13. v. 54. & Marc. 6. v. 1.

RATIO ORDINIS.

Matthæus à descriptione præcedentium historiarum mox accedit ad narrandum, quomodo Dominus circumivit in civitatibus & vicis docens, posteaquæ mittens Apostolos cum mandatis. Et consentit Lucas, qui post resuscitatam filiam Jairi, mox ipse quoque cap. 9. v. 1. recenset, quomodo Dominus Apostolos convocatos emisit. Nec refragatur Marcus, qui ipse quoque, non multo post historiam Jairi, ista de emissionem Apostolorum describit, ut dubitari non possit, quin Dominus mox post resuscitatam filiulam Archisynagogi circumverit, docens & emittens Apostolos: quod est initium tertii anni Ministerii Christi, uti cap. 4. Prolegomenon demonstratum est. Sed dispiciendum est, an extet aliquid in Evangelistis, quod ante istam peregrinationem, & emissionem Apostolorum sit inferendum. Et quidem apud Matthæum nihil extat, præter superiores illas historias, quam jam tractavimus. Apud Lucam item nihil. Restat ergo Marcus, qui cap. 6. v. 1. Præmittit historiam, quomodo Dominus venerit in patriam Nazaretham, & ordinem consecutionis manifesta notatione temporis ostendit, indicans, eum Domini adventum in patriam accidisse tum, cum Dominus resuscitasset filiam Archisynagogi. Sic tamen ordinem istum notat, ut facile appareat, eum voluisse subinnuere, intermedio tempore evenisse ea, quæ de duobus cæcis & dæmoniaco narravit Matthæus, cap. 9. quæ inferi ante adventum

istum Domini possint. Ait enim *Dominum inde* (nimirum Capernaumo, ubi Archisynagogi filiam resuscitavit, cæcos item & dæmoniaco mutum sanavit) *egressum venisse in patriam.* Matthæus ipse quoque cap. 13. v. 54. hunc adventum Domini in patriam describit, sed sic, ut ex ipso non possit intelligi, quo tempore acciderit. Narrat enim, eum demum post complura, de quibus in superioribus capitibus diximus, & narrat sine certa notatione ordinis. Neque tamen Marco contradicit, ubi ait Dominum abiisse & venisse in patriam, cum finiisset illas varias parabolas, quas descripsit cap. 13. Consentit enim Marcus post istas parabolas accidisse quidem adventum illum Domini in patriam, sed interjectis hisce omnibus, transference in terram Genezareth, expulsionem dæmonum in porcos, & resuscitationem filiulæ Jairi, quæ Matthæus ipse quoque supra multo ante per anticipationem commemoraverat. Itaque cap. 13. post descriptas illas parabolas, proxime ante narrationem de adventu illo Domini in patriam, prætermisit. Ut jam dubitari non possit, quin istæ sit verus *ειρμός ἀκολουθείας*, & quod hic Matthæus nativum ordinem historiarum non servavit. Lucas de hoc creditu Christi in patriam nihil habet. Quod enim cap. 4. v. 16. describit, idque Augustinus & alii putarunt esse idem cum eo, quod recitat Matthæus cap. 13. ostensum est cap. 34. Harmonia, illam non esse unam & eandem historiam.

HISTORIA REDITUS CHRISTI NAZARETHAM.

MATTH. 13.

- 54. καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν πατριδα αὐτοῦ, ἐδίδασκει αὐτοὺς ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν, ὥστε ἐκπλήθεισθαι αὐτοὺς, καὶ λέγει, πόθεν ταῦτα ἢ σοφία αὐτοῦ καὶ αἱ δυνάμεις;
- 55. καὶ ἐπεὶ ἔβλεπεν ὁ Ἰησοῦς τὸν υἱὸν καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ λέγουσαν Μαριαμ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ Ἰακώβος καὶ Ἰωσήφ καὶ Σίμων καὶ Ἰούδας;
- 56. καὶ αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ καὶ πάντες οἱ παῖδες αὐτοῦ ἦσαν; πόθεν ἔνταῦτα ταῦτα πάντα;
- 57. καὶ ἐκαταδάλιζοντο ἐν αὐτῷ. ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, ἕκ ἐστὶν προφήτης ἔλεγος, εἰ μὴ ἐν τῇ πατριδί αὐτοῦ καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ.
- 58. καὶ οὐκ ἐπίσησεν ἐκεῖ δυνάμεις πολλὰς, διὰ τὴν ἀπίστιαν αὐτῶν.

- 54. Et cum venisset in Patriam suam, docuit eos in synagoga illorum, ita ut stuperent, ac dicerent, Unde huic sapientia hæc & virtutes?
- 55. Nonne hic est ille fabri filius? Nonne mater ejus vocatur Maria, & fratres ejus Jacobus & Joseph, & Simon & Judas?
- 56. Et sorores illius nonne omnes apud nos sunt? Unde igitur huic hæc omnia?
- 57. Et offendebantur super eo. Jesus autem dixit illis. Non est propheta expertus honoris nisi in patria sua & domo sua.
- 58. Et non edidit illic virtutes multas propter incredulitatem illorum.

MARC. 6.

MARC. 6.

- 1. Καὶ ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν πατριδα αὐτοῦ, καὶ ἀκολούθησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.
- 2. Καὶ ἤρουν αὐτὸν ἐν τῇ συναγωγῇ διδάσκων, καὶ πολλοὶ ἀκούοντες ἐξεπλήροσαν, λέγοντες, πῶς γινώσκων ταῦτα; καὶ τίς ἡ σοφία ἢ ἡ δυνάμις αὐτοῦ, ὅτι καὶ δυνάμεις ποιεῖ, καὶ χεῖράν αὐτοῦ γίνονται;
- 3. Ἐχέτης δὲ ἄνθρωπος οὗ τῆσαν, ὁ ὄνομα Μαρία, ἀδελφὸς Ἰακώβου καὶ Ἰωσή, καὶ Ἰσάδα καὶ Σιμωνίου, καὶ οὗτοι εἰσὶν αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ ἀδελφῶν αὐτοῦ ἀδελφῶν αὐτοῦ.
- 4. Ἐλεγε ἡ αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, ὅτι οὐκ ἐστὶ πρὸς Φητις ἀπὸ αὐτοῦ, ἐν τῇ πατριδα αὐτοῦ, καὶ ἐν τοῖς συγγενέσι, καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ.
- 5. καὶ οὐκ ἠδύνατο ἐκεῖ ἐδελμῆσαι δυνάμιν ποιῆσαι, εἰ μὴ ὀλίγοις ἀρρώστοις ἐπιθεῖς τὰς χεῖρας, ἐθεραπεύουσε.
- 6. καὶ ἐθαύμαζε ὁ λαὸς τὴν ἀπίστιαν αὐτῶν.

- 1. Et egressus est illinc, venitq; in patriam suam, & sequuntur eum discipuli sui.
- 2. Cumq; adesset sabbatum, cepit in synagoga docere multig; audientes obstupuerant, dicentes. Unde huic haec? Et qua est sapientia, qua data est illi? Et virtutes tales per manus ejus efficiuntur?
- 3. Nonne hic est faber ille, filius Mariae, frater vero Jacobi & Jose & juda & Simonis? Nonne & sorores ejus hic nobiscum sunt? Et offendebantur per eum.
- 4. Dicebat autem illis Iesus: Non est Propheta contemptus, nisi in patria sua inter cognatos & in familia sua.
- 5. Et non poterat ibi virtutem ullam edere, nisi quod paucos infirmos impositis manibus sanavit.
- 6. Admirabatur propter incredulitatem eorum.

HARMONIA HUIUS HISTORIAE, DE REDITU CHRISTI IN SUAM PATRIAM, EX DESCRIPTIONIBUS MATTH. 13. ET MARC. 6. IN UNUM CORPUS COAGMENTATA.

ὁ ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν πατριδα αὐτοῦ καὶ ἀκολούθησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. α καὶ ἦλθεν εἰς τὴν πατριδα αὐτοῦ, β καὶ ἤρουν αὐτὸν ἐν τῇ συναγωγῇ διδάσκων, γ καὶ πολλοὶ ἀκούοντες ἐξεπλήροσαν, δ λέγοντες, πῶς γινώσκων ταῦτα; ε καὶ τίς ἡ σοφία ἢ ἡ δυνάμις αὐτοῦ, ὅτι καὶ δυνάμεις ποιεῖ, ζ καὶ χεῖράν αὐτοῦ γίνονται; η ἐχέτης δὲ ἄνθρωπος οὗ τῆσαν, θ ὁ ὄνομα Μαρία, ἀδελφὸς Ἰακώβου καὶ Ἰωσή, καὶ Ἰσάδα καὶ Σιμωνίου, καὶ οὗτοι εἰσὶν αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ ἀδελφῶν αὐτοῦ ἀδελφῶν αὐτοῦ. ι ἐλεγε ἡ αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, κ ὅτι οὐκ ἐστὶ πρὸς Φητις ἀπὸ αὐτοῦ, λ ἐν τῇ πατριδα αὐτοῦ, μ ἐν τοῖς συγγενέσι, ν ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. ξ καὶ οὐκ ἠδύνατο ἐκεῖ ἐδελμῆσαι δυνάμιν ποιῆσαι, ο εἰ μὴ ὀλίγοις ἀρρώστοις ἐπιθεῖς τὰς χεῖρας, π ἐθεραπεύουσε. ρ καὶ ἐθαύμαζε ὁ λαὸς τὴν ἀπίστιαν αὐτῶν.

β Et egressus est illinc, venitq; in patriam suam, & sequuntur eum discipuli sui. α Et cum venisset in patriam suam, β cumq; adesset sabbatum, γ cepit docere eos c in synagoga a illorum, multig; audientes obstupuerant, dicentes, Unde huic d haec? a Sapientia haec & virtutes? b Et qua est sapientia qua data est illi? Et virtutes tales per manus ejus efficiuntur? c Nonne hic est b faber ille, a fabri filius? b filius Mariae, frater vero Jacobi & Jose, & juda & Simonis? a Nonne mater ejus vocatur Maria, & frater ejus Jacobus, & josés, & Simon, & judas? c Et sorores illius nonne a omnes b hic apud nos sunt? a unde igitur huic haec a omnia? Et offendebantur super eo. Iesus autem dixit illis: Non est Propheta expeis honoris, nisi in patria sua, b & inter cognatos c & in domo sua. b Et non poterat ibi virtutem ullam edere, nisi quod paucos infirmos impositis manibus sanavit. a Et non edidit illic virtutes multas, propter incredulitatem ipsorum, b ac mirabatur propter incredulitatem eorum.

Periocha hujus Historiae.

Secundum annum ministerii sui exorsus est Servator noster Iesus Christus publica praedicatione Evangelii in Synagogis Galilae, & maxime quidem in Synagoga Nazarethana, sicuti sume perius audimus in 34. cap. Harm. hujus Evangelicae. Eundem hunc annum nunc concludit reditu ad suos sympatriotas Nazarethanos. Nam Capernaumo discedens, siquidem ibi ob invidiam Scribarum non licebat tuto diu haerere, venit in patriam suam; qua nulla alia fuit, quam Nazareth, in qua conceptus & educatus est, redditurus illi *αεπτημα*. Comites ipsius fuerunt discipuli, potissimum Apostoli, qui indivulsi ipsius lateri adhaerebant. Unde patet, ipsum dimissis sub noctem turba, summo mane Capernaumo discessisse, antequam turba rursus ad aedes ipsius conflueret. In patria, pro more suo, *Sabbatis ingressus est Synagoga, ut ibi doceret.* Quia enim tum temporis, par-

tim ex divino mandato, partim boni ordinis ergo, certa tempora & loca in Republica Israelitica constituta fuerant, quibus & Deo suus cultus praestabatur, & doctrina legalis atque Prophetica populo proponebatur. Christus a tem ipse quoque ordine & non confusione delectabatur, usitatum illum & constitutum ordinem nequaquam sibi negligendum esse judicavit. De quo ipso ordine praedicto capite fusius tractatum est. Admonet autem nos Christus suo reditu in patriam pietatis, quam singuli patriae debemus. Huic enim, quia progenitoribus nostris hospitium praebuit, priusquam nos in mundum nati essemus, quia etiam nos in mundum venientes prima excepit, quia nos aluit, texit, & fortassis etiam aliis beneficiis affectit, ita obstricti sumus, ut post Deum & parentes merito ipsi maximam gratiam rependere, & omnes concives fratrum instar arctissima bene-

Harm. Tom. I.

nevolentia profequi debeamus. Sic Moses, fratres suos Judæos delictis & opibus aulicis præferre voluit, Exod. 2. v. 11. Heb. 11. v. 24. Et Paulus, licet gentium Doctor constitutus, patriæ tamen & fratrum gratia in maxima versabatur solitudine, eorumque salutem Deo suo ardentissimis precibus commendavit, Rom. 9. v. 3. Sed quid opus est horum Exempla allegare? cum gentium historiæ testentur: optimum quemque inter ipsos patriæ fuisse amantissimum. Deinde eodem reditu nobis exemplum proponit, sui studii, quod impendit in promovenda salute humani generis. Obtulit suis sympatriotis suum Evangelium, & per illud Dei gratiam atque æternam salutem, sub initium hujus anni; sed pessime ab ipsis fuit exceptus & tractatus. Nam ipsum ad supercilium montis, super quem civitas ædificata erat, adductum, inde præcipitare voluerunt. Optimo itaque jure ipsos in posterum negligere, & ut in malitia sua perirent dimittere potuisset. Verum quia est ille Deus, qui apud Prophetam tota die expandit manus suas ad populum incredulum, Esa. 65. v. 3. & fidelis ille cultor vineæ, qui pro sterili ficu apud Dominum vineæ intercedit, ne eam excindat, & diligentioram culturam promittit, si forsân fructum ferre velit, Luc. 13. v. 6. Indefessus denique ille paterfamilias, qui à summo mane ad ultimam horam usque exit, & operarios in spiritualem suam vineam quærit. Ideo ab hac sua fide & diligentia non patitur se dimoveri, hominum nec malitia nec ingratitude. Non enim spectat, quid homines mereantur, sed quid sui sit officii, quo ubivis locorum & semper se vere mundi Servatorem esse ostendat. Quod si vero aliqui hanc tantam ipsius curam & solitudinem pertinaci sua improbitate neglexerint & contempserint, perditionis suæ causam non Christo, sed sibi adscribere debent, Hos. 13. v. 9. Ipse vero eis in die illo magno occinet: Quoties Ego volui vos congregare, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, & nolulistis? Matth. 23. v. 47.

Cæterum ut in Christi facto habemus illustre documentum bonitatis divinæ inenarrandæ, pro salute humani generis solite excubantis: ita vicissim in Nazarethanis exemplum proponitur humanæ corruptionis & obstinatæ pravitatis, quæ ne quidem tot divinæ clementiæ argumentis expugnari, & ad suscipiendam hanc Dei sui gratiam permoveri potest. Nam de Nazarethanis testantur Evangelistæ, quod ita perculli fuerint, ut ad concionem ejus obstupescerent. *Ἐκπλαγτομαι* Varino idem est, quod *θαυμάζω*, admiror. Sed proprietates vocabuli non vulgarem aliquam admirationem significat, verum talem, quæ cum stupore est conjuncta. Nam *ἐκπληξίς* medicis est mentis alienatio, quæ ex repentina aliqua re forinfecus objecta provenit, ubi animus quasi attonitus, nec loquitur, nec quicquam agit, sed apertis oculis aliquantisper quietus manet, veluti nimia rerum objectarum consideratione oppressus, donec sensim se recolligat. Indicare ergo voluit Evangelistæ hoc verbo, Christum tanta severitate & gravitate docuisse, ut sympatriotæ nec docendi methodum, nec sententiarum pondera, nec rerum gravitatem satis mirari potuerint. Et enim hic erat Doctor ille, in cujus labiis diffusa

erat gratia, Psalm. 45. v. 3. & qui non tantum inani verborum sono auditorum aures feriebat, sed divina virtute animos ipsos penetrabat, Matth. 7. vers. 29. Dubium itaque non est, Nazarethanos intra conscientiam suam convictos fuisse, doctrinam hujus Jesu plane esse cœlestem & salvificantem. Et hoc ipsum sufficere poterat ad ipsorum conversionem. Hic enim is, qui habet clavem vitæ æternæ, adstitit ad ostium cordis ipsorum, & pulsavit. Si jam ipsi audiissent vocem ipsius, & januam pectoris aperuissent, intrasset ad illos, & ad cœlestem cœnam eos adduxisset, Apoc. 3. v. 20. Sed attende, quomodo humanum cor ex innata quadam pravitare, quasi obicem ponat & pessulum objiciat, quo regi gratiæ & gloriæ adventanti fores obstruat ne ingrediatur, neve animum occupet & cor convertat. Christus certe hic ministerio sui verbijam secunda vice animos eorum tentat, ut mentem & voluntatem ipsorum permoveat, & ad obsequium Dei adducat. Prævenit ergo illos sua gratia, & per Spiritum sanctum ministerio verbi in ipsis operatur, hoc unicum querens, ut convertantur ad fidem & salventur. Et jam in cordibus ipsorum exurgunt *λογισμοί*, ut eos Paulus nunc upat, Rom. 2. v. 15. Nam ipsorum conscientia intra cor eos convincit, ut testimonium ipsi perhibere cogantur sapientiæ & virtutis plusquam humanæ. Ideo dicunt: *Quæ hæc est sapientia, quæ in ipsius doctrina elucet? Et quæ hæc est virtus Dei, quæ per ipsius miracula se exerit?* Illæ igitur variationes sermonis apud Evangelistas, dum unus dicit: *Unde huic hæc?* Alter: *Unde hæc sapientia & virtutes?* Tertius: *Quæ est sapientia, quæ data est illi?* Rursus alius: *Unde tales virtutes, quæ per manus ejus efficiuntur?* indicio sunt, universam turbam in Synagoga in admirationem raptam *ἐνεργεῖται* ipsius doctrinæ & operum, nec potuisse illius vim & efficacitatem negare. Icirco quoad Deum hic nihil obstat, quo minus ad fidem adducantur & vere convertantur. Sed manifestum est ex hoc exemplo, quomodo depravata hominis ratio aliunde acceriat obstacula simul & prætextus, quo minus verbum oblatum acceptare cogatur. Dicunt enim, *Annon hic est faber? Annon hic est fabri Josephi filius? An non Maria est ejus mater? Annon fratres ejus sunt Jacobus, Joses, Judas, Simon? An non sorores ejus omnes sunt apud nos? Et hæc de causa scandalizabantur super eo.* *Σκάνδαλον* vel *offendiculum*, dicitur omne id, quod iter facientibus objicitur, ad quod impingentes cadunt, vel saltem impingendi occasionem inveniunt. Dicitur à *σκάλω*, quod claudicare significat, quia obiectum offendiculum cogit claudicare & ad ruinam tendere. Quidam etiam Grammatici dicunt *σκάνδαλον* esse lignum incurvum, quo decipula sustinetur, & in quod impingens animal ipsam tendiculum in sese subita ruina evertit. Sic revera Nazarethanis conversatio Christi in juventute sua facta est petra scandali, 1 Pet. 2. v. 7. ut immorigeri postea offenderent ad sermonem ipsius. At vero hoc ipsum non fuit scandalum ipsis à Christo datum, sed ab ipsis acceptum. Quid enim hoc ipsos offendere poterat, quod Jesus in juventute, ob parentum inopiam præceptoribus destitutus, à quibus informari poterat, tamen adultus doctrina ad admirationem usque pollet, atque eandem miraculosis operibus confir-

confirmat? Novumne hoc erat in populo Dei? Unde Mosis omnium Prophetarum coryphæo, qui annos quadraginta in exilio vagatus est, sua, qua polluit, legis cognitio, & stupenda, quæ edidit, miracula? Unde quoque David, qui in juventute sua oves pascebat, suam habuit, non tam belligerandi & regendi, quam Prophetandi & psallendi peritiam? Oblivine erant ejus, quod Elifæus ab aratro, 3. Reg. 19. vers. 19. & Amos ex pastorum consortio in chorum Prophetarum fuerunt adoptati? Sed hi sunt perantiqui mundi mores, quod ejusmodi prætextus ipse sibi quærit, quos obtendat, ne verbo prædicato credat. Sic adhuc hodie hujus seculi filii semper inveniunt, quod in ministris carpant. Uni generis obscuritatem & paupertatem obijciunt? alterius cognationem paulò illustriorem suspectam habent. Unius eruditionem præclaram carpunt: alterius simplicitatem & inscitiam rident. Si quis eloquentia valet, minus ipsi fidendum censent: alium, qui hoc dono destitutus est, ludibrio habent. Sic mundus ipse sibi semper necit laqueos perditionis. Nec Deus, quacunque sane fide & diligentia salutem hominum quærat, sic media salutis ordinare potest, ut non improbi homines iis ad suam perniciem abutantur. Hoc observare debebant infelices illi liberi arbitrii & *ἡ σωτηρία* patroni, ut inde agnoscerent, quid homo ex propriis suis viribus conferre possit ad sui conversionem & salutem. Nimirum usque adeò nihil boni, ut etiam bonis mediis à DEO oblatis abutatur, & ex illis sibi ipsi obicem & scandalum ponat, per quæ in via salutis impingat & sibi ipsi ruinam parat.

Ex hac autem historia etiam obiter colligi potest, quæ fuerit Christi educatio in juventute, & quæ privata ipsius vita ante inchoationem ministerii: qualis item ipsius cognatio, partim Nazarethi, partim in vicinia habitans. Quod vitam privatam attinet, manifestum hinc est, eam ad 30. usque ætatis annum, nullis miraculis claram fuisse, ut ut otiosi Monachi sub Papatu multa de miraculis Jesu in juventute edicis nugati sint. Alias enim Nazarethani nequaquam tanta admiratione ipsius virtutes spectassent. Interim tamen nec ignavo otio torpuit, sed patri suo Josepho fabro lignario ab ineunte ætate subditus, Luc. 2. vers. 51. eandem cum ipso artem exercuit. Ideò dicunt: *Nonne hic est faber ille?* *τέκτων* quidem Hesychio & Suidæ significat quemlibet artificem seu opificem, tam eum qui ligna operi aptare novit, quam eum, qui lapides, denique quicunque aliquid fabricatur. Ex Plutarcho tamen in Pericle, ex Herodoto, ex Xenoph. idem *Παδ. 3. & 5.* denique ex Hom. Iliad. 7. & Od. 7. patet, *τέκτων* propriè notare fabrum lignarium, seu materiarium. Ut ipsi *τέκτων* sit *τεχνίτης, ὁ ἐκπονών ἡγύ καὶ νεγὰ ὀδοῦ ἢ τῆς ὕλης.* Atque hoc modo hunc locum intellexerunt veteres. Justinus Martyr, Scriptor vetustissimus, in Dialogo cum Tryphone contra Judæos testatur, Christum juga & aratra fabricavisse. D. Basilius autem in lib. de vita solit. cap. 5. statuit, eum assiduo corporalium laborum exercitio victum sibi necessariam unalium parentibus pauperibus comparasse. Eodem cum pædagogus Antiochenus cum à Libanio So-

Harm. Tom. I.

phista per irrisionem interrogaretur: Quid faceret fabri filius? propheticò spiritu indutus respondit, concinnat sandapilam pro Imperatore tuo. Cujus responsi veritatem eventus intra paucos dies comprobavit. Theod. l. 3. l. 5. 3. v. 1. Dubium ergò est nullum, Christum in juventute sua fabrillem artem exercuisse, atque opere manuario sibi ac matri victum honeste quævisse. Sic suo exemplo docens omnes homines, potissimum juniores, ipsos otium, tanquam Diaboli pulvinar, fugere debere. Dei enim voluntas est, ut jam post lapsum in ludore vultus nostri panem nostrum edamus, Genes. 3. v. 17. & David beatos pronunciat, qui labores manuum manducant, Psalm. 128. v. 2. Ideò etiam Apostoli, antequam ad divinum Apostolatus munus vocarentur, labore suo victitabant, Matth. 4. v. 18. Imò Paulus, jam Apostolus factus, sæpenumero manuum suarum ministerio se sustentavit, ne Ecclesiis oneri esset, Act. 20. v. 34. Ipse enim passim in nomine Domini denunciavit, quod si quis nolit operari, ut nec manducet, 2. Thess. 3. v. 10. Tales quoque ignavos fucos surum loco habuit, Eph. 4. v. 28. quibus præcipit, ut non amplius furentur, sed magis laborent operando manibus suis, ut habeant, unde tribuant necessitatem patienti. Neminem itaque pudeat, ad exemplum filii Dei, totius mundi fabricatoris, honestam aliquam artem addiscere, qua sibi suisque victum parat. Plerique otium appetunt, & in eo magnam felicitatis partem collocant: sed tandem magno suo suorumque malo experiuntur, se graviter errasse.

Quod cognationem Christi attinet, certum est, Christum esse ex patribus secundum carnem. Rom. 9. v. 5. ac proinde inter progenitores suos habuisse Patriarchas sanctissimos, Reges potentissimos & duces clarissimos: sicuti Matthæus c. 1. & Luc. cap. 3. in Genealogia ipsius prolixè demonstrant. Sed quemadmodum alias in rebus humanis nihil est perenne vel stabile, sed omnia sunt caduca: ita etiam familiarum sunt certa initia & incrementa, quæ si ad *ἀκμὴν* pervenerint, sensim rursus decrescunt, donec penitus intereant. Idem accidit regie familie Davidis: quæ olim quidem clarissima & honoratissima, sed post captivitatem Babylonicam odio diaboli tantas persecutiones & oppressiones sustinuit, ut circa tempora Herodis propemodum ad nihilum redacta fuerit. Hinc factum est, ut intemerata virgo Maria, Deipara, fabro lignario Josepho, in ignobili oppido Nazareth manuarium suum opificium exercenti, desponsata fuerit. Et hoc est, quod Esaias prædixit cap. 11. v. 11. surculum illum benedictum, tum ex radice Isai exorturum, quando arbor cognationis ad stipitem usque exaruisse videbitur. Cæterum, quod Nazarethani de cognatione Jesu loquentes, dicunt; *Nonne Jacobus & Joseph, & Simon, & Judas, fratres ejus?* illud variis disputationibus occasiones præbuit. Helvidius hæreticus, partim ex hoc, partim ex aliis locis, oppugnavit perpetuam Mariæ virginitatem, & statuit eam post Christum natum fuisse viro commixtam, atque sic plures ipsius tam fratres, quam sorores peperisse, unde & ejus sectatores Antidicomarita dicti sunt: sicuti Aug. refert hæres. 56. & 48. sed hæc hæresis tum ab Epiph. Episcopo

sc 4

scopo

scopo Cyprii in Oriente, tum ab Ambrosio Episcopo Mediolanensi, & Hieronymo Stridonensi, presbytero Romano in Occidente, repressa contigit, & cum primis illud pugnat cum probatis historiis Egesippi & Eusebii, si quis putet Jacobum, Josen, & reliquos esse ex Maria genitos post Christum, cum ipsorum testimonio *Simcon*, qui hic inter postremos numeratur, undecim annis Christo major natu affirmetur. Epiphanius ut huic loco satisfaciatur, censet Josephum octogenarium fuisse, cum Mariam sibi desponderet, & prius ex alia conjugē plures liberos suscepisse, qui fratres & sorores Christi dici potuerint. Sed & hoc caret testimonio probatorum auctorum. Sub Papatu, in quo pro virginitate Mariæ, quam nos ipsi quoque statuimus, tanquam pro aris & focis pugnarunt, aliam quandam excogitarunt rationem, ostendendi, quinam fratres & sorores Domini essent. Vulgata enim tunc erat opinio, Annam matrem Mariæ virginis tres habuisse maritos, Joachimum, Cleopham & Salomen (quod tamen non viri sed mulieris nomen est) & ex his genuisse totidem filias, Marias. Primam nupsisse Josepho, alteram Alphæo, tertiam Zebedæo. Atque hinc Christi fratres dici eos, qui ex his progenti fuerunt, fundamenti loco habuerunt imperitum hoc, unde & indoctum carmen:

*Anna solet dici tres concepisse Marias:
Quas genuere viri, Joachim, Cleophas, Salomeg.
Has auxere viri: Joseph, Alphæus, Zebedæus.
Prima parit Christum, Jacobumq; secunda minorem.
Et Joseph justum peperit, cum Simone Judam,
Tertia majorem Jacobum volucrem, Joannem.*

Contra hanc vulgatam opinionem eruditè & prolixè disputat Jacobus Faber Stapulensis, in suo tractatu de una Maria ex tribus. Ubi demonstrat, Annam matrem virginis Mariæ non habuisse tres maritos, sed unicum Joachimum. Confimiliter Mariam virginem nullas habuisse sorores, neque germanas neque uterinas. Insuper pernegat, nec ex Evangelica historia commonstrari posse contendit, quod Jacobus & Johannes filii Zebedæi ex Salome Christum sanguinis propinquitate attingant. Quod autem Maria Cleophæ Johan. 19. v. 25. dicitur soror matris Jesu, illud non factum esse eo sensu, quasi hæc Maria etiam fuerit filia Annæ, sed ea consuetudine, qua fratrum uxores se mutuo sorores vocant. Nam ex Egesippo, prout eum Eusebius citat libr. Eccles. histor. 3. cap. 10. patet, Cleopham fuisse fratrem Josephi, cui Maria virgo Deipara fuit desponsata. Cum ergo Maria semper virgo, & Maria Cleophæ fratrum uxores fuerint, rectè dicuntur sorores. Et rursus, quia hæc Maria suo Cleophæ peperit Jacobum, Josen, Judam & Simonem, ob hanc cognationis affinitatem, tanquam consobrini & duarum sororum filii, fratres Jesu dicuntur. *Jacobus*, qui hic primo loco nominatur, à Christo ad Apostolatus dignitatem vocatus est, Matt. 10. v. 3. & Luc. 6. v. 15. Is, ut testatur Egesippus & Eusebius, primus fuit Episcopus Hierosolymitanus. Quem fratrem Domini se Hierosolymis vidisse testatur Paulus ad Galat. 1. vers. 19. Nec dubium est, quin propterea Act. 15. vers. 13. huic

Jacobo præ reliquis in Concilio Apostolorum præcipuum votum, de agitata controversia suam sententiam interponendi, concessum fuerit, quia tum ipsi *Προκομι* illius Ecclesiæ commissa fuerat. Quod verò idem hic Jacobus Marc. 15. vers. 40. dicitur *Jacobus minor*, illud non intelligendum est ratione ætatis vel annorum, quasi reliquis fratribus junior fuerit: sed ratione corporis. Nam in Græco est vocabulum *μικρός*. Cum enim duo Jacobi, unus filius Zebedæi, alter filius Cleophæ, essent in convictu Christi inter Apostolos adfuit, prior autem ille corpore procerior, hic brevior: ideo ad differentiam ex habitudine corporis, ille major, hic verò parvus vel minor dicebatur. *Joses* hic solus ex his quatuor fratribus in numerum Apostolorum à Christo non est receptus. Quod ut consideratione dignum est: ita ejus rationem nemo nobis perscrutabitur. Equidem, quod Christus ex consobriniis adscivit sibi Apostolos, qui Evangelium de se una cum aliis in toto terrarum orbe ad salutem credentium prædicarent, eo ipso docuit, per se non esse impium, nec Deo adversum, si quis cognationem habeat rationem, eosque promoveat ad officia honesta, modo ad ea peragenda sint idonei. Rursum, si quis negligatur, non despondeat animum, nec propterea se à Deo rejectum existimet. Possent enim aliæ causæ esse, justæ quidem, sed occultæ, ob quas interdum alicui promotio contingere nequeat. Sicuti nec hic *Joses* adeo impius & dignitate Apostolica indignus fuit. Nam Act. 1. vers. 23. dicitur, quod Josephum, qui vocabatur Barfabas & cognominabatur *Justus*, una cum Matthia statuerint Apostoli coram Domino, & forte explorarint voluntatem Domini, utrum eorum vellet eligi in Apostolum loco Judæ proditoris. Ergo Apostoli cum dignum hoc officio censuerunt. Neque alius fuit *Ιωσφ* quam *Ιωσφ*, sed unus idemque, sicuti hæc literæ *φ* & *σ* in nominibus propriis facile permutantur. Et constat ex Josepho, Egesippo, Eusebio, atque omnibus antiquis, Jacobum filium Cleophæ, & fratrem ejus Josephum, Justos fuisse cognominatos. Dubium itaque non est, unum eundemque esse Josen & Josephum. Et tamen fors non Josen, sed Matthiam notavit. Neque tamen hunc Justum propter fidem in Christum & pietatem Deo minus gratum & acceptum fuisse statuentum est. *Judas*, tertius frater Domini hic nominatur, cujus etiam Epistola extat in sacris, ubi se ipsum nominat fratrem Jacobi. Is etiam inter Apostolos allectus fuit, & partim *Lebbai*, partim *Taddæi* nomine insignitur, de quo pluribus actum est superius in 50. cap. hujus Harm. Quartus est *Simon*, sive *Simeon*. Idem enim nomen est utrumque, illud per *νεβου*, figuram Græcis usitatissimam, enunciatur, quod patet ex nomine Petri, qui partim in Evangelio Simon Petrus dicitur. Ipse autem posteriorem suam Epistolam his verbis ordit: *Σιμων Πέτρος*, Simeon Petrus, servus & Apostolus Jesu Christi. Fuit hic secundus Episcopus Ecclesiæ Hierosolymitanæ, fratri Jacobo minori succedens, qui & in Evangelio *Zelotes* dicitur. Hic licet Christo annis undecim superior fuerit, vixit tamen, ut ex Ecclesiastica historia manifestum

est,

est, usque ad annum Imperatoris Traiani decimum, qui fuit annus Christi 109. quo anno ipse 102. annos natus crucis supplicium pro Christo pertulit, atque sic hujus vitæ miserias cum æternæ felicitatis gaudiis permutavit. Atque hi fuere fratres Christi. Quod verò de fororibus additur: *Et forores illius nonne omnes hic apud nos sunt?* Non potest intelligi de filiis Jesu Christo propioribus, quam de filiabus Cleophae, quorquor sanè illarum fuerint. Et harum quidem nomina in Scriptura sacra non sunt expressa: annotata autem sunt in libro vitæ, qui liber, ubi aperietur, eas videbimus & cognoscemus.

Quid Christus ad hæc omnia? 1. Occurrit huic offendiculo conterraneorum suorum usitata gnomo: *Non est Propheta expertus honoris, nisi in patria sua, & inter cognatos, & in domo sua.* Prophetam hic vocat Christus ministrum veritatis & doctorem justitiæ. Loquitur enim pro more suæ gentis, in qua doctores syncerioris doctrinæ, religionis & professionis, Prophetæ dicebantur. Sicut de Johanne Baptista, Matth. 14. v. 5. dicitur, quod populus eum pro Propheta habuerit, *ἀρχον* & honoris expertem vocat, non eum, cui non magni honores externi exhibentur: sed qui non auditur, cujus doctrina non admittitur. Hic enim est maximus verbi ministri honor & gloria, quando auditores doctrinæ ipsius locum dant, vitam emendant, fidem concipiunt, & vera pietate Deum colunt. Hoc modo & Deus & minister ejus honoratur. Sic Paulus de suis Thessalonicensibus dicit: vos estis gloria nostra & gaudium, 1. Thef. 2. v. 20. Vice versa, ubi doctrina non admittitur, fides ei non habetur, mores non emendantur, Deus non colitur: ibi ministerium est *ἀρχον*, in honoratum & spernitur. De quo Christus pronuntiat, Luc. 10. v. 16. *Qui vos spernit, me spernit. Qui me spernit, spernit eum qui misit me.* Prophetam ergo Christus *ἀρχον* dicit, in patria inter cognatos, & in domo sua. Etenim commune omnium fere hominum vitium hoc est, quod à notis & familiaribus doceri nolint, multo minus admoneri & corripri velint. Exterorum & peregrinorum admonitiones facilius admittunt, quam domesticorum. Putant enim hoc vergere ad ipsorum ignominiam, si ab indigenis reprehendantur. Ut ergo familiaritas contemptum parit: ita etiam præsentia minuit auctoritatem. Voluit autem Christus hæc communi sententia avertere, ne hoc scandalum Nazarethanorum ulterius serperet, illique suo exemplo etiam alios inficerent. Neque enim sequitur: Christum contemnunt sui conterranei: Ergo non est Propheta, aut certe malus Propheta. Quid enim ulitatus fuit apud Judæos, quorum terra fuit communis patria omnium Prophetarum, quam quod Prophetas suos occiderunt, alios lapidibus, alios ferra, alios gladio, alios aliis instrumentis è medio tollendo. Itcirco ex odio & contemptu hominum non est judicandum de persona Prophetarum, vel Doctorum: sed ex ipsa doctrina & fidelitate in officio. Hinc consolationem hauriant fideles doctores Ecclesiæ, si quando officium quidem diligenter faciunt: & tamen ab omnibus contemnuntur, & cum Jerem. 15. v. 10. pro viris rixarum & discordiarum ab omnibus habentur. Est quidem magna beatitu-

do, ut Syr. 35. v. 12. prædicat, si quis enarret iustitiam auribus audienti. Si tamen cui Deus hoc in fortunium immittit, maxime in sua patria, ut nemo sit qui audiat, licet rectè doceat: committat illud Deo, & se soletur exemplo Christi, ac cogret fortem discipuli non debere meliorem esse, quam fuerit Magistri. Interim tamen omnium locorum auditores, in primis verò eorum, quibus contigit Doctor inquilinus, hinc discant à contemptu suorum verbi ministrorum abstinere. Etenim insignis perversitatis argumentum est, si quis gratiam Dei in illis vel contemnat vel odio prosequatur, in quibus eam ob gentis cognationem & propinquitatem potius suscipere & magnificare debebat.

2. Additur effectum illius contemptus, quod est, quod utroque Evangelista teste, *Christus paucas admodum edidit virtutes.* Quid autem per *divites & virtutes* Christi sit intelligendum, Marcus hoc loco scite indicat: nimirum ejusmodi miracula, quibus *ἀρρώστους* seu infirmis sanitas confertur. Sic Luc. 9. v. 45. Christus testatur *divitiam* seu virtutem à se exiisse, qua sanata sit mulier duodecim annos profluvium sanguinis passa. Ergo quod Nazarethani inquirunt: *Unde huic virtutes tales?* Intelligendum est, vel de miraculis, quæ alibi edidit, & quorum fama ad ipsos perlata est: vel de his paucis quæ edidit, antequam suum proderent contemptum. Et Marcus dicit, illum *non potuisse virtutem ullam edere: quod non de absoluta, sed ordinata impotentia intelligendum est, sicuti Matthæus explicat: propter ἀπιστίαν & incredulitatem ipsorum.* Ita enim Deus ordinavit, ut quotquot ipsius gratia & beneficiis ad salutem frui velint, fide illa suscipiant. Fides siquidem est verum *ὄργανον*, & instrumentum, adeoque, ut non ita pridem dictum est, unicum haustrum, quo omnia bona ex infinito divinæ bonitatis fonte haurimus, & ad nos attrahimus. Nec obstat huic sententiæ, quod Paulus scribit Rom. 3. v. 3. Num incredulitas hominum fidem Dei irritam faciet? Absit. Loquitur enim Apostolus ibi de veritate Dei, & docet, quod omnia, quæ Deus in verbo suo promisit, constantissimè servantur & verissimè eveniant, sive credant id homines, sive non credant. Interim tamen hoc simul verum est, quod virtus illorum operum DEI infrugifera redditur incredulis. *ἀπιστία* enim ipsos homines inutiles & ineptos efficit, ad percipienda illa, quæ *πίστις & Θεῶν*, fides Dei operatur. Applicetur hoc ad doctrinam de sacra Domini Cœna. In ea in æternum verum manet, quod Christus promisit, *Hoc est corpus meum*, & sistit ibi Christus sacrum suum corpus in benedicto pane, quem frangimus, sive homines id credant, sive non. Postea verò, quoad fructum manducationis, ibi discrimen sese aperit. Credentes enim fruuntur corpore Christi ad remissionem peccatorum, confirmationem fidei suæ, ad vitam & salutem. Increduli autem, quia indigne edant & bibunt, sumunt sibi ad iudicium, eo quod non discernant corpus Domini, 1. Cor. 11. v. 29. Hæc nos moveant, ut incredulitatem, tanquam primogenitam Satanae filiam, fugiamus, nisi ipsi nos omnibus Dei beneficiis spoliare velimus. Interim tamen consolatione plenum est, quod multorum incredulitas non fraudi fuit

di fuit fidei paucorum infirmorum, qui quoniam obicem illum non posuerunt, non obstante aliorum infidelitate, beneficii Christi participes sunt facti. Itaque quisque pro se operam det, ut ipse vera fide Christum amplectatur, sequere ejus verbo cum obsequio subjiciat, tum si vel totus mundus incredulitate laboraret, illud ipsum ei nequam fraudi erit.

Quod à Matthæo additur: *Et mirabatur propter incredulitatem eorum*, de eo non scrupulose disputetur, quomodo admiratio cadat in Christum Deum omniscium: cum ea sit tantum rerum insolitarum, & ignotarum, nobisque præter omnem expectationem evenientium. Sed simpliciter ita accipiatur, quod Christus, tanquam verus homo, de hac incredulitate locutus sit cum

suis Apostolis. Et quemadmodum superius cap. 5. dicitur admiratus esse fidem Centurionis, eam prædicando & celebrando coram universa plebe: sic hic admiratus est conterraneorum suorum incredulitatem, tristes querelas de ea fundendo, quod jam intra anni spatium secunda vice eos visitando, & ad conversionem quaerendo, denuo ab illis repellatur. Quæ obstinata malitia, uti admirationem excitat in hominibus: ita coram Deo justam abjectionem meretur. Quis enim non miretur, miseram creaturam ineffabili bonitati Creatoris sui ita pervicaciter se opponere? Et quis negabit Deum justo judicio in posterum negligere eos, qui aliquoties benigne oblatam gratiam superbe respuunt & aspernantur.

Finis Evangelii secundum Mattheum Actuum secundi anni ministerii Christi.

Lubet etiam sub finem hujus Capituli adjicere Recapitulationem præcipuorum Actuum Christi in secundo anno ministerii ipsius, juxta seriem superius præmonstratam, quo attentus & diligens Lector hujus quoque anni 1. Peregrinationes. 2. Conciones. 3. Miracula. 4. Sectatores. 5. Adversarios & hostes Christi, ceu in tabula quadam, compendiose oculis suis propositos, uno intuitu complecti queat.

I. Peregrinationes Servatoris nostri Jesu Christi, quas hoc secundo anno ministerii sui instituit, & quæ ab Evangelistis sunt annotatæ, præcipue sunt octo. Monstrabit hæc observatio, Christum sementem doctrinæ suæ superiore anno sparsam, hoc anno fluentis gratiosæ suæ, Visitationis rigasse, ut eo facilius ad bonam frugem excresecat. Primæ profectioi occasionem præbuerunt ingrati sympatriotæ Nazarethani. Quibus, cum primum in Synagoga ipsorum publicè ex Jes. 61. v. 1. denuntiaret annum placabilem à Domino, atque offerret cœlestis sui Patris gratiam, illi vero sciebant, ipsum nec ex Sacerdotali tribu oriundum, nec in Scribarum vel Phariseorum ordinem receptum esse, neque pro Propheta agnoscebant (quibus solis apud Judæos in scholis docendi potestas concessa erat) ideo eum ex urbe ad præcipitium montis eductum, inde præcipientem dare voluerunt. Ipse verò per medium illorum transiens, discessit ab ipsis, suumque domicilium Capernaumum transtulit, sicque eam civitatem sibi propriam fecit. Ex hac civitate secundam peregrinationem suscepit in Galilæam, quam totam brevi temporis spatio peragravit, docens in Synagogis & miracula edens, quorum fama in Decapoli, Syriam & circumiacentes regiones, etiam Gentilium usque dimanavit. Capernaumum reversus non diu ibi subsistit, sed mox post vocationem Matthæi Hierosolymam contendit ad festum Paschatis. Verum, quia Judæi acrem ibidem concertationem movent adversus ipsum, ob ægrum ad piscinam probaticam ab ipso in die Sabbati sanatum, nec ibi diu hæret, sed mox finito festo Capernaumum cum discipulis redit: & hæc fuit tertia profectio. Ad quartam suscipiendam eum impellunt Pharisei cum Herodianis conspi-

rantes, eo quod Sabbatum Judaicum discipuli quidem illo die evelleudo & confricando spicas, Christus verò alio Sabbato sanando manum aridam, profanasse viderentur. Furor itaque ipsorum Christus ad tempus cedit. Interim tamen, quia Dei benedictione turba auditorum crescit, duodecim Apostolos eligit, quos post absolutum cursum sui ministerii totius orbis Doctores constituturus erat. Ex secessu Capernaumum reversus, vix tam diu ibi moratur, ut famulum Centurionis, ex paralyti ad mortem decumbentem, sanaret: sed mox occidentem versus iter facit in Naim, filium viduæ ibi excitaturus. Brevi post redit quidem in Capernaum, ubi etiam à Simone Phariseo invitatur: sed denuo discedens peragratur cum comitatu Apostolorum & mulierum quarundam totam Galilæam, secundum civitates & castella, sicque sextam peregrinationem perficit. Septimo rursus Capernaumo discedit, eo quod non tantum Pharisei suis calumniis & blasphemis eum expellerent, sed & mater cum fratribus, de ipso capiendo & privatæ custodiæ mancipando, consilia agitent. Traicit ergò in regionem Gergesorum, à quibus tamen mox repellitur, quia dæmonibus porcos in mare demergendi potestatem fecerat. Domum ergò reversus, cum publicanis & peccatoribus convivatur apud Matthæum, & Jairo Archisynagogo, resuscitatione filioli sibi conciliato, sine mora octavam & ultimam profectioem instituit versus patriam Nazarethum, denuo illis cœlestis suæ gratiæ rorem immittens, si qua ratione eos ad pœnitentiam flectere, & cœlesti suo Patri lucrifacere posset. Sic cœlestis hic justitiæ Sol, licet Capernaumi habitationis suæ domicilium constituerit, ex eo tamen loco, versus omnes mundi plagas sese inclinando, etiam hoc anno cursum suum ita confecit, ut vere quæsierit, quod perierat, & tanquam verus animarum Medicus omnibus ægris opem suam obtulerit. Peregrinationibus longè diversissimis ab illis, quas immortalis ille mortalium hostis Diabolus instituit, qui etiam perambulat loca in aquosa, Luc. 11. vers. 24. circuit terram, Job. 1. vers. 7. non ut ἐπεργέτης, sed ut leo rugiens, 1. Pet. 5. v. 8. quaerens principio ut homines adducat ad ma-

lum

lum culpa, hoc est, ad peccatum sollicitet, postea malo poenæ opprimat, atque sic devoret.

II. Conciones Christi hoc anno fuerunt præclaræ & frequentes. Quamdiu enim Johannes publicè docebat, ipse Christus se quasi cohibuit, ne rudis plebecula in partes scinderetur. Postquam autem Johannes carceri inclusus est, ipse publicè prædicare incepit. Et primo quidem, quia honorem docendi sibi nemo sumere potest, nisi sit à Deo vocatus, Hebr. 5. v. 4. ideo Nazarethi in patria reddit rationem suæ vocationis, & ex Propheta Jesaia demonstrat, se ad hoc munus & à Deo Patre suo vocatum, & à Spiritu sancto unctum esse. Mox in Galilæa brevem quandam synopsis doctrinæ suæ, quatuor capitibus comprehensam, proponit. Testatur. 1. Adesse tempus abrogationis umbrarum Veteris Testamenti. 2. Messia regnum, quo nos ex potestate Satanæ & aternæ mortis sit erepturus, jam esse inchoandum. 3. Si quis beneficiorum hujus regni participare velit, illum debere agnitione peccati & sensu iræ divinæ quasi præparari, & eo impelli, ut peccatum fugiat, & omnem fiduciam in misericordiam Dei, meritò Christi partam, colloquet. 4. Unde hoc consequetur, ut ingrediatur regnum cælorum, in quo datur gratia Dei, remissio peccatorum, adoptio in filios Dei, salus & vita aterna. Hæc fuit summa concionum Christi, cui postea alii Articuli, singula membra plenius elucidantes, sunt additi. Nam mox Hierosolymis adversus Judæos tractat Articulum de sua persona, quamplurimis gravissimis argumentis, maxime verò ex opere creationis, sustentationis & administrationis totius mundi demonstrans, se non esse *ψιδον άνθρωπον*, & nudum hominem, sed verum & aeternum Dei filium. Inde etiam agit de abrogatione sabbati Judaici, cujus ipse sit Dominus: ostendens quibus modis prophætur, quibus verò non violetur sanctitas sabbati. Et quoniam hinc aliqui ex auditoribus Christi colligebant, Legem Moïsi penitus tollendam & eliminandam esse, unde Pharisei doctrinam Christi calumniabantur, quidam autem petulantiam carnis quærebant. Ideò Christum etiam insignem habet concionem de Lege, in qua ostendit discrimen legum ceremonialium, forensium & moralium, ac disertè docet, sublatis ceremonialibus & forensibus partibus legis Moïsaicæ, legem Moralem, sive doctrinam decalogi debere in Ecclesia perpetuò remanere, & omnibus ipsius membris, ex Judæis & gentibus collectis, sive illi sint renati, sive non renati, proponi. Et ut Apostolis ostenderet veram Methodum, quomodo doctrinam legis à traditionibus humanis purgatam tradere debeant, ipse verum ejus intellectum & usum, cum in exemplis quinti & sexti præcepti, tum in doctrina de eleemosynis, de oratione, de jejuniis, de avaritia, de sollicitudine & similibus capitibus doctrinæ Christianæ ostendit. His omnibus addit etiam utiles commonefactiones, in ministerio verbi observandas, de officio ministrorum, de correptione fraterna, de non dando sanctum canibus, de arcta via & angusta porta, de cavendis Pseudoprophæis, de vitanda hypocrisis, & plantando sincero ac solido studio pietatis. Doctrinam insuper de remissione peccatorum

etiam ab hominibus in ministerio aliis, & quidem in privata absolute, impertienda, illustri miraculo confirmavit. Hæc sunt præcipua membra doctrinæ à Christo hoc anno propositæ, quæ occasione oblata postea & exemplis illustravit, & elegantissimis parabolis condecoravit. Et quia animadvertit, fructum in discendo apud auditores suæ in docendo diligentia minus respondere, subjecit interdum, præter exhortationes, graves querelas, quibus horrendum Væ denuntiat civitatibus & earum inhabitatoribus, qui gratiam Dei in doctrina Evangelii benignissime oblatam repudiant. Interim omnes peccati onere gravatos & oppressos humanissime ad se vocat, & quomodo venientes ad se refocillare velit, exemplo peccatricis conversæ ostendit. Præter hæc in concerratione cum Phariseis, tractat locum de diversitate verorum seu divinorum miraculorum, & eorum, quæ arte magica, ex collusione cum Diabolo, eduntur. Notatione quoque digna est illa doctrina, quam in disceptatione cum Scribis & discipulis Johannis attingit, qua docet, quomodo corda eorum, qui phanatica aliqua opinione sunt præoccupati, prius sint innovanda & repurganda, antequam veram Evangelii doctrinam capere possint. Ex qua brevi enumeratione patet, Christum Jesum universalem Ecclesiæ doctorem, hoc unico anno fere integrum *ὄψαμα* & corpus doctrinæ cælestis tradidisse, ut prope modum nihil occurrat docendum, quod non ipse suo quodam modo hoc anno aut tractarit aut saltem attigerit.

III. Tertium caput recapitulationis est, quam sint miracula hujus secundi anni. Sunt autem ea illustria atque prorsus stupenda. In initio anni vocationem quatuor Apostolorum, Petri & Andrea, Jacobi & Johannis, miraculosa captura piscium illustravit. Sic se Dominum maris omniumque aquatilium creaturarum esse demonstrans. Mox Capernaumi, quo & domicilium & suggestum suum transtulerat, verbo & doctrinæ suæ auctoritatem conciliaturus, adhuc in synagoga subsistens, immundum Spiritum verbo expellit, ex Synagoga domum revertens, atque apud Simonem Petrum divertens, socrum ejus febriçantem sanat, sub vesperam denique variis ægrotis sanitatem per nudam manuum impositionem restituit. Singularem autem admirationem meretur, quod Hierosolymis hominem triginta octo annos continuè & graviter decumbentem, quique ipsum ne noverat quidem, unico verbo ad firmam valetudinem reduxit. Postea, præterquam quod in synagoga verbo sanat manum aridam, tactu mundat leprosum, absens servulum Centurionis liberat à paralyti, mortuam insuper juvenem ad vitam revocat, sic se vitæ & mortis dominium in manu sua habere ostendens. Multa, imo pene innumera miracula, in cæcis, mutis, surdis, leprosis, debilibus, mancis & aliis ægris edita, quasi silentio prætereuntur. Insigniora sunt illa quatuor, quorum unum in sanando dæmoniaco cæco & muto Capernaumi, alterum in sedanda tempestate maris & vi ventorum, tertium in expellenda legione dæmonum in terra Gergesenorum, quartum in resuscitanda duodecim annorum filiola Jairi, operatus est. His enim

enim manifestum reddidit, se esse illum, cui pater tale nomen dederit, ut in nomine Jesu flectatur omne genu, cœlestium, terrestrium & inferorum, Phil. 2. v. 10. seque esse eum Dominum, qui cœlum, terram, mare & omnia quæ in eis sunt, fecerit & regat, Psal. 136. v. 6. & qui habeat claves mortis & inferni, Apoc. 1. v. 18. quibus aperiat & nemo elaudat, & vicissim claudat atque aperiat, Apoc. 3. v. 7. Hæc enim miracula omnia numero (ut dictum est) quamplurima, pondere prorsus stupenda, non alieno nomine, sicuti Prophetæ & Apostoli, sed propria virtute effecit atque operatus est.

IV. Si etiam novisse cupiamus, quos Sectatores Christus hoc secundo anno habuerit, deprehendemus Ecclesiam ipsius non mediocria incrementa sumsisse. Unde mox, posteaquam Capernaumum commigravit, vocat quatuor discipulos, quos ex reliquorum numero familiaris sibi conversari voluit, ut omnium & factorum & dictorum *avronas* oculati & auriti testes essent, sicque paulatim ad ministerium Ecclesiæ informarentur. Hisce paulò post adiungit Matthæum, cujus vocatio eo plus admirationis meretur, quia ipse prius nec Johannis nec Christi auditor fuerat, sed ad telonium defecerat. Christi autem verbum cor ipsius ita mutat, ut deposito priori vitæ suæ statu, è vestigio Christo vocanti obtemperarit. Inde turba discipulorum & auditorum in tantum excrevit, ut non ausus fuerit apertè civitates & oppida ingredi, nec extra ea quietis causa commodè latitare potuerit. Hoc Christum permovit, ut Apostolorum numerum ad duodecim usque personas extenderet, secundum numerum duodecim Patriarcharum, & duodecim tribuum Israelitarum, quorum ministerio & opera ipse postea, in Ecclesia catholica ex Judæis & gentibus colligenda, uteretur & sublevaretur. Et cogita quale hoc fuerit spectaculum, quocumque Jesus sive terra sive mari tendebat, ubique secum traxit magnam catervam virorum & mulierum, ipsum comitantium. Ut verè Rex Israelis videri potuerit, non quidem *Job* splendorem & pompam, sed ob numerositatem & copiam undique ad ipsum confluentium. Nam & discipuli Johannis, licet nondum plenè Christo manus dederant, tamen hoc secundo anno ipsi æquiores facti, præceptori suo opera Christi in carcere narrarunt. Denique ex optimatibus

quoque aliquos ad se traxit, inter quos primas tenet Centurio Capernauntinus, qui adeò splendidam de Jesu Christo fidei edidit confessionem, ut Christus palam contestatus sit, se in universo populo Israelitico talem fidem non invenisse. Huic adiungi posset Archisynagogus sive Primas Judæorum, Jairus, nisi extrema demum necessitate filiolarum animam iam agentis compulsus Christum adisset. Quanquam dubium quoque sit, an constans in fide permanferit. Præferri itaque ipsi merito debet Gergesenus, qui à Diaboli potestate liberatus, cum Christus illum se sequi nollet, præco gratiæ ejus factus est, in universa Decapoli.

V. Dum Christus in colligenda Ecclesia docendo & miracula edendo assidue laborat, interrim nec diabolus in excitandis adversariis occiditur. Primi sunt ipsius conterranei Nazarethani, qui Diabolo deteriores, eum de supercilio montis præcipitare cupiunt, quem diabolus de pinnaculo templi non ausus fuit detrudere. Hisce succedunt Hierosolymitani Scribæ & Pharisei, qui Capernaum, quo Christus sedem suæ mansionis transtulerat, descenderant, ut eum observarent, ecquid in ipso deprehendere possent, quod ad *avvederov* vel superiores deferrent. Postea cum Jesus in festo Paschatis virum triginta octo annos decumbentem Hierosolymis sanasset, Judæi tantopere in ipsum exardescant, ut occidere eum cupiant. Unde statim finito festo Hierosolyma discedit, & redit in Galilæam, Capernaumum, sed & inde protinus rursus expellitur: quia Pharisei & Herodiani, qui alias capitalibus odiis inter se dissidebant, adversus ipsum conspirarant. Licet verò dubium non sit, horum sanguinaria consilia repressa aliquantum fuisse auctoritate Centurionis, qui se Christo aperta confessione adiunxit: nihil tamen tuti ibi Christus sibi polliceri ausus est, maxime eum etiam cognati de ipso comprehendendo, & privata custodia includendo, consilia agitarint. Quin & Gergeseni è numero hostium Christi non sunt excludendi, cum summum hunc suum benefactorem, qui vias & regionem ipsorum à violentia grassantis Legionis liberarat, protinus rursus ex ditione sua recedere jussissent. Verum ipse in medio hostium & inimicorum suorum dominatus est, sicuti suo loco audiemus.

Sequuntur nunc Acta tertii anni ministerii Christi.

CAPUT LXXI.
CONTINENS HISTORIAM GENERALIS VISITATIONIS
à CHRISTO IN GALILÆA INSTITUTÆ, MATTH. 9. v. 35. &
MARC. 6. v. 6.

RATIO ORDINIS.

Arcus abbreviator Matthæi simul & præmonstrator ordinis, superiori historia, qua Christus sub finem secundi anni ministerii sui denuo pa-

trix suæ regnum Dei annuntiavit, ejusque gratiam ipsi obtulit, continua & indivulsa serie, imò in una periodo hæc verba connectit: *Et circumibat castella in circuitu docens.* Quibus mox subiungit ab